Qorti tal-Maġistrati (Malta)

RIK NRU 129/2024 WARA L-ITTRA UFFIĊJALI NUMRU 1915/2024 DATATA 17 TA' MEJJU 2024 INTAVOLATA AI TERMINI TAL-ARTIKOLU 100(5) U (6) TAL-KAP. 552 TAL-LIĠIJIET TA' MALTA FL-ISMIJIET: **L-AWTORITA' TAL-IPPJANAR V. ALEX SAMMUT (KI. 103482M), RAYMOND SAMMUT (KI. 275876M) U MARIO PACE (KI. 226873M)**

(RIFERENZA KOSTITUZZJONALI – HUWA T-TQANQIL TAL-KWISTJONI U MHUX BISS IL-KWISTJONI NNIFISHA LI TRID TKUN WAĦDA MHUX FRIVOLA JEW VESSATORJA AI TERMINI TAL-ART. 46(3) TAL-KOSTITUZZJONI U L-ART. 4(3) TAL-ATT DWAR IL-KONVENZJONI EWROPEJA – QORTI M'GHANDIEX TOHROG ORDNI TA' RIFERENZA META L-KWISTJONI TKUN WAHDA LI BHALHA TKUN DIGA TQAJJMET WAHDA QABEL LI TKUN GIET MEQJUSA U DECIŻA MINN QORTI TA' GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

MAĠISTRAT: DR. VICTOR G. AXIAK

17 ta' Frar 2025

IL-QORTI,

wara li rat ir-rikors ta' Alex Sammut u Raymond Sammut (hawn isfel imsejjħa "ir-rikorrenti") ippreżentat fit-13 ta' Ġunju 2024[1] li permezz tiegħu ppremettew u għamlu s-segwenti talbiet:

> "Illi permezz tal-ittra ufficjali numru 1915/2024 datata 17 ta' Mejju, 2024 (kopja ta' liema qed tigi hawn ezebita u mmarkata Dok A) l-esponenti gew interpellati sabiex ihallsu s-somma ta'erbatax-il elef u disghin euro (€14,090) rapprezentanti allegat *"hlas dovut lill-istess Awtorita' bhala multa ghal kull gurnata (relattiva ghal matul il-perjjodu bejn il-11 ta' Dicembru, 2018 sal-24 ta' Frar, 2020) skont*

[1] Fol 1-4

Regolament 3 tal-Legislazzjoni Sussidjarja 552.24, rigwardanti zvilupp bi ksur tal-kontroll tal-ippjanar kif specifikat fl-Avviz biex Tieqaf u ta'Twettiq bin-numru ECF216 / 18".

Illi l-esponenti qed iressaq ir-rikors odjern a tenur tal-art. 100(7) tal-Kap. 552 u permezz tieghu jitlob li dina l-Onorabbli Qorti sabiex tichad it-talba ghall-hlas tal-Awtorita' intimata u dana ghar-ragunijiet hawn taht elenkati:

Illi t-talba tal-Awtorita' tal-Ippjanar hija infondata fil-fat u fid-dritt minhabba s-segwenti ragunijet:

1. Illi fl-ewwel lok u preliminarjament dina l-Onorabbli Qorti ghandha tikkunsidra li d-disposizzjonijiet legali li abbazi taghhom l-Awtorita' intimata qed issejjes it-talba taghha gew diga' kkunsidrati bhala lezivi tad-drittijiet fundamentali tal-bniedem (f'dan is-sens id-decizjoni moghtija fl-ismijiet *Victor Gusman noe. et. v. L-Avukat tal-Istat* (25/2021MS) deciza fit-30 ta' Mejju, 2024. Ghal dawn l-istess ragunijiet l-esponenti qed jitlob li dina l-Onorabbli Qorti tirreferi l-kaz odjern lill-Onor. Prim'Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostutizzjonali) sabiex, f'kaz li l-Awtorita' tibqa' tinsisti ghall-effikacja ezekuttiva tal-ittra ufficjali taghha, dik l-Onorabbli Qorti tghaddi sabiex tiddetermina l-lezjoni sofferta mill-istess esponenti wkoll bhala konsegwenza tal-istess procedura addottata fejn huma wkoll, bhal fil-kaz citat, qed jigu multati mill-Awtorita' intimata li m'hija la Qorti u lanqas Tribunal u kwindi minghajr ebda possibilita' li l-esponenti jiddefendu rwiehhom mir-reatimputat lilhom, kif dettaljat fid-decizjoni hawn fuq citata.

2. Illi preliminarjament ukoll, kif jirrizulta car mis-sit tal-istess Awtorita' intimata, hemm persuna/i li ghandhom interess fl-ezitu ta' din il-kawza u li huma indikati wkoll bhala 'contravenors' fuq l-istess sit web li ma gewx interpellati permezz tal-ittra ufficjali surreferita. Hawnhekk l-esponenti qed jirreferu ghal John Mary Sammut jew l-eredi tieghu li kjarament ghandhom jigu msejhin fil-kawza sabiex huma wkoll iwiegbu ghall-istess.

3. Illi fl-ewwel lok l-Awtorita' intimata ghandha tipprova l-izvilupp li dwaru jinghad li sar bi ksur tal-kontroll tal-ippjanar kif specifikat fl-Avviz biex Tieqaf u ta' Twettiq bin-numru ECF 216/18. Ghandu jirrizulta minn hemm li l-esponenti qed jiġu immultati intortament u dana ghaliex, sakemm tali ordni, tirrigwardja hitan tas-sejjieh u kamra antika pre-1967, l-istrutturi kienu waqghu kawza tal-elementi waqt maltempata kbira. L-access li ssir referenza ghalih fl-istess ordni m'huwa xejn ghajr parti mill-hajt li waqa' bhala konsegwenza tal-maltemp.

4. Illi, oltre u minghajr pregudizzju ghas-surreferit, l-esponenti qed jikkontestaw ukoll it-terminu li abbazi tieghu giet ikkalkulata l-multa odjerna u dana ghaliex:

   (i) fl-ewwel lok l-esponenti kienu talbu, abbazi tal-art. 97(7) tal-Att VII tal-2016 li t-terminu koncess lilhom ghat-tnehhija tal-allegat svilupp jigi estiz ghal sittin (60) jum mid-data tan-notifika tal-avviz u dana in vista tal-fatt li kien ser ikun prattikament impossibbli li jsiru xogholijiet rimedjali fi zmien il-Festi tal-Milied.

(ii) Fit-tieni lok ghandu jirrizulta li x-xogholijiet kollha kienu gew kompletati sa mhux aktar tard minn Jum Santa Marija tas-sena 2019 u kwindi m'hemm lok ghal ebda penali jew multa wara tali data.

(iii) Illi l-esponenti lanqas ma jistghu jigu ritenuti responsabbli ghat-terminu kollu taz-zmien indikat u dana ghaliex, kif ser jirrizulta aktar car fil-mori tal-azzjoni odjerna, xi gebel li kien jinsab fuq is-sit tal-esponenti kellu jiġi trasferit f'sit iehor u f'dan ir-rigward kellha ssir applikazzjoni ohra quddiem l-istess Awtorita' intimata proprju ghal dan l-iskop. Konsegwentement, l-esponenti m'ghandhom bl-ebda mod jigu ritenuti responsabbli ghat-terminu ta' zmien li gie utilizzat sabiex jigi ottjenut tali permess.

5. Illi oltre u minghajr pregudizzju ghas-surreferit ir-rata applikata mill-Awtorita' hija dik inkorretta. L-awtorita ', fil-fatt, qed tikkunsidra li l-kaz tal-esponenti jaqa' taht il-Kategorija C u cioe' bl-aktar penali gholja possibbli. L-esponenti jissottomettu illi, *dato ma non concesso* li kien hemm xi zvilupp illegali, dan kellu jigi kkunsidrat li jaqa' fil-kategorija A - liema kategorija ta' penali jidher illi, fil-fatt giet applikata fuq siti ohrajn qrib is-sit tal-esponenti li ottempra ruhu minnufih mal-ordnijiet moghtija lilu mill-Ufficcjal tal-Infurzat meta huwa nghata l-Avviz biex Tieqaf u ta' Twettiq;

6. Illi ghalhekk jidher car li multa imposta fuq l-esponenti saret erronjament u mhijiex dovuta;

Salv eccezzjonijiet ulterjuri kif koncessi mil-ligi fil-fatt u fid-dritt.

Ghaldaqstant l-esponenti jitlob bir-rispett li dina l-Onorabbli Qorti joghgobha, ai termini tal-art. 100(7) tal-Kap. 552 tal-Ligijiet ta' Malta tiddikjara t-talba tal-Awtorita' tal-Ippjanar kif dedotta permezz tal-ittra ufficjali surreferita bhala infondata fil-fatt u fid-dritt.

Bl-ispejjez kontra l-istess Awtorita' li r-rapprezentanti taghha huma minn issa ingunti in subizzjoni.

wara li rat ir-risposta tal-Awtorita' tal-Ippjanar (hawn isfel imsejjħa ukoll "l-Awtorita' intimata" jew "l-intimata") ippreżentata fid-9 ta' Awwissu 2024[2] li permezz tagħha wieġbet kif ġej:

"1. Illi l-kontestazzjonijiet tar-rikorrenti kif misjuba fir-rikors preżentat nhar it-13 ta' Ġunju 2024 huma nfondati kemm fil-fatt kif ukoll fid-dritt;

2. Illi fit-tieni lok id-disposizzjonijiet legali li abbażi tagħhom ġiet imposta l-multa ma humiex qegħdin jiksru d-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti;

3. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, is-sentenza msemmija mir-rikorrent li tifforma l-bażi tal-ewwel kawżali għat-talba tagħhom hija waħda *sub iudice;* kif ukoll huwa opportun li jiġi enfasizzat li dak il-każ fih fattispeċje differenti minn dak mertu ta' dawn il-proċeduri. Apparti hekk, huwa għal kollox kuntradittorju illi r-rikorrenti jilmentaw mill-kostituzzjonalità tal-liġi li abbażi tagħha l-Awtorità tal

[2] Fol 11-13

Ippjanar għamlet it-talba iżda fl-istess ħin jinkoraġixxu, anzi saħansitra jitolbu lill-Awtorità tal-ippjanar tmexxi kontra terzi proprju abbażi tal-istess liġi;

4. Illi minghajr pregudizzju, ir-rikorrenti qeghdin jilmentaw mill-'*effikacja eżekuttiva tal-ittra ufficjali*' voldiri mill-gbir tal-flus ta' dak dovut lill-Awtorita tal-Ippjanar u mhux mill-imposizzjoni tal-multa amministrattiva. Dan juri bic-car kemm kwalunkwe rikors fil-futur, bl-intiza sabiex tintalab referenza kostituzzjonali, jkun biss sabiex ir-rikorrenti jipprovaw jaghmlu minn kollox sabiex jiskappaw l-obbligi taghhom, inkluz li jhallsu din il-multa amministrattiva;

5. Illi l-Awtorità tirriserva d-dritt li jekk ikun il-każ twieġeb għal kwalunkwe talba għal referenza kostituzzjonali;

6. Illi l-Awtorità tal-ippjanar ipproċediet korrettament u ai termini ta' Artikolu 100 (5) u (6) meta hija nnotifikat lis-sur Mario Pace, hawn attur, bl-ittra uffiċjali 1915/2024, u dan sabiex hija tirkupra dan id-dejn ċivili kif dovut lilha. Hawnhekk irridu niftakru li r-rikors tal-atturi, ċjoe dak ai termini ta' Artikolu 100(7) tal-Kapitolu 552 tal-Liġijiet ta' Malta, għandu jkun tali li permezz tieghu jintalab li l-pretensjoni tal-Awtorità hija waħda nfondata u mhux li r-rikorrenti jipprovaw jpoġġu lilhom nfushom flok l-Awtorità tal-Ippjanar u jużaw minflokha d-diskrezzjoni kif mogħtija lilha;

7. Illi l-iżvilupp mingħajr permess soġġett għal multa seħħ wara nhar l-24 ta' Novembru 2012;

8. Illi l-Awtorità tirreferi għal fatt li l-Avviż li minnu twieldu l-multi mertu ta' dawn il-proċeduri, ċjoe ECF 216/18, ma ġiex appellat għaldaqstant huwa kkonfermat;

9. Illi t-terminu li għalih ġiet ikkalkulata l-multa ta' kuljum huwa wieħed korrett;

10. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, huwa l-oneru u fl-interess ta' dawk notifikati bl-Avviż li jinfurmaw lill-Awtorita' tal-Ippjanar li tkun tneħħa l-iżvilupp mingħajr permess;

11. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, l-kategorija li abbażi tagħha ġiet ikkalkulata l-multa hija waħda korretta;

12. Illi l-oġġezzjonijiet kollha li fuqhom ir-rikorrenti qed issejjsu t-talbiet tagħhom, huma infondati fil-fatt u fid-dritt. Kif ser jirriżulta waqt is-smigħ ta' din il-kawża, ir-rikorrenti huma debituri tal-Awtorita' esponenti fl-ammont indikat fl-istess ittra uffiċjali u l-istess talba għall-ħlas hi ġusta u mistħoqqa fil-liġi.

Għaldaqstant, invista tas-suespost l-esponenti umilment titlob lill din l-Onorabbli Qorti jogħġobha tiċħad it-talbiet tar-rikorrent, bl-ispejjeż kontra r-rikorrent."

wara li rat li fis-6 ta' Diċembru 2024, sussegwentement għall-ewwel eċċezzjoni tiegħu, ir-rikorrenti ppreżentaw rikors li permezz tiegħu talbu li din il-Qorti tagħmel riferenza kostituzzjonali lill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali) ta' kwistjoni li skont

ir-rikorrenti tledi d-drittijiet fundamentali tagħhom[3], f'liema rikors ippremettew u talbu dak li ġej:

"Illi dan huwa rikors b'talba ghar-referenza kostituzzjonali / Konvenzjonali.

Illi, kif jirrizulta car mill-atti, permezz tal-avviz odjern qed tigi kontestata l-ittra uffiċjali numru 1915/2024 datata 17 ta' Mejju, 2024 (kopja ta' liema qed tigi hawn ezebita u mmarkata Dok A) l-esponenti gew interpellati sabiex ihallsu s-somma ta'erbatax-il elef u disghin euro (€14,090) rapprezentanti allegat hlas dovut lill-istess Awtorita' bhala multa ghal kull ġurnata (relattiva ghal matul il-perijodu befn il-11 ta' Dicembru, 2018 sal-24 ta' Frar, 2020) skont Regolament 3 tal-Legislazzjoni Sussidjarja 552.24, rigwardanti zvilupp bi ksur tal-kontroll tal-ippjanar kif speċifikat fl-Avviz biex Tieqaf u ta' Twettiq bin-numru ECF216 / 18".

Illi f'tali rigward l-esponenti eccepew preliminarjament li dina l-Onorabbli Qorti ghandha tikkunsidra li d-disposizzjonijiet legali li abbazi taghhom l-Awtorita' intimata qed issejjes it-talba taghha ghall-hlas tal-multi ta' kuljum gew diga' kkunsidrati bhala lezivi tad-drittijiet fundamentali tal-bniedem (f'dan is-sens id-decizjoni moghtija fl-ismijiet Victor Gusman noe. et. v. L-Avukat tal-Istat (25/ 2021MS) deciza fit-30 ta' Mejju, 2024. Ghal dawn l-istess ragunijiet l-esponenti qed jitlob li dina l-Onorabbli Qorti tirreferi l-kaz odjern lill-Onor. Prim'Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostutizzjonali) sabiex, f'kaz li l-Awtorita' tibqa' tinsisti ghall-effikacja ezekuttiva tal-ittra ufficjali taghha, dik l-Onorabbli Qorti tghaddi sabiex tiddetermina l-lezjoni sofferta mill-istess esponenti wkoll bhala konsegwenza tal-istess procedura addottata fejn huma wkoll, bhal fil-kaz citat, qed jigu multati mill-Awtorita' intimata li m'hija la Qorti u lanqas Tribunal u kwindi minghajr ebda possibilita' li l-esponenti jiddefendu rwiehhom mir-reat imputat lilhom, kif dettaljat fid-decizjoni hawn fuq citata.

Illi l-esponenti qed tressaq ir-rikors odjern proprju ghal dan l-iskop sabiex totjeni ir-referenza kostituzzjonali b'decizjoni anke ai fini tal-ewwel eccezzjoni preliminari hawn fuq citata.

Illi fil-fatt id-decizjoni hawn fuq msemmija provdiet testwalment is-segwenti:

41. Il-multi li qed jilmenta minnhom ir-rikorrenti nomine jigu mposti konsegwenzjalment ghall-hrug t'avviz taht l-artikolu 97 tal-Att dwar l-Ippjanar u huma regolati mid-dispozizzjonijiet tal-Avviz Legali 216 tal-2012, kif sussegwentement emendat. Dawn il-multi jkunu imponibbli kemm-il darba l-persuna li fil-konfront taghha jinhareg l-avviz ma jnehhix l-izvilupp illegali fiz-zmien moghti lilu fl-avviz. Dan ghalhekk ifisser li l-multi kwotidijani huma konsegwenza tan-nuqqas ta' dik il-persuna li tħares «…xi waħda mill-ħtiġiet ta' dak l-avviż fiż-żmien speċifikat fih…», liema nuqqas huwa espressament klassifikat bħala reat kriminali taħt il-liġi domestika (...)

Il-qorti tosserva għalhekk li l-konklużjonijiet li hija se tilħaq f'din id-deċiżjoni huma fil-parti l-kbira tagħhom xprunati minn din il-klassifikazzjoni tal-offiża li tiġbed il-multi kwotidjani taħt l-Avviż Legali 276/2012 bħala offiża kriminali taħt l-artikolu 103(1)(ċ) tal-Kapitolu 552. Dan però lanqas ma jfisser

[3] Fol 17-19

li f'każ li l-offiża in kwistjoni ma tibqax għal xi raġuni klassifikata bħala reat, mela allura l-konklużjoni tkun differenti. Ifisser biss li jekk l-offiża ma tibqax reat kriminali, jkun neċessarju li l-qorti teżamina wkoll il-kriterji l-oħrajn taħt id-deċiżjoni Engel. (...)

45. La darba għalhekk l-offiża in kwistjoni hija kriminali min-natura tagħha, tiġbed lejha l-applikazzjoni tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni kif ukoll tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea. (...)

Isegwi minn dan kollu li l-liġi ordinarja meta tagħti lill-Awtorità intimata l-fakultà u s-setgħa li tiddeċiedi li timponi multi "amministrattivi" għal fatt li huwa minn dik il-liġi ordinarja stess klassifikat bħala reat kriminali, qiegħda tikser il-ħtiġiet tal-artikolu 39(1). Il-liġi ordinarja stess, permezz tal-artikolu 103(4) tal-Kapitolu 552, teżiġi li proċedimenti għal reat kriminali taħt l-ewwel subinċiż – kompriż allura dak konsistenti min-nuqqas li dwaru r-rikorrenti nomine ġew soġġetti għall-multa kwotidjana – għandhom isiru quddiem il-Qorti tal-Maġistrati. Dan huwa konformi ma' dak li jrid l-artikolu 39(1) tal-Kostituzzjoni.

51. Ma jistax però l-leġiżlatur, sabiex jiddispensa mill-ħtieġa li jixli lil min jikser jew allegatament jikser il-liġi kriminali quddiem qorti, joħloq sistema "amministrattiva" alternattiva, li għall-istess fatti twassal għall-impożizzjoni ta' penali kontra l-akkużat mingħajr però ma jkun hemm il-ħtieġa li l-akkuża tiġi determinata minn qorti.(...)

Konsegwentement ghas-surreferit l-Onor. Prim' Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonali) kif hemmhekk presjeduta iddeterminat lezjoni taht l-art. 39 tal-Kostituzzjoni u waqfet milli tindirizza l-istess ilment taht l-art. 6 tal-Konvenzjoni u dana ghaliex id-decizjoni kellha tinghata b'referenza ghall-kap tal-ispejjez f'dak il-kaz.

Illi huwa car li dak riportat hawn fuq huwa jew jista' jigi ritenut applikabbli wkoll fil-konfront tas-sitwazzjoni rinfaccjata mill-esponenti fejn ukoll huwa qed jigi rinfaccjat b'multi ta' kuljum mahrugin skont 1-art. 97 u 100 tal-Kap. 552 u skont il-Legislazzjoni Sussidjarja 552.24.

Illi issa huwa minnu li din id-decizjoni hawn fuq citata tinsab appellata imma dan ma jnaqqas xejn mill-validita tal-argumentazzjoni kontenuta fiha. Ulterjorment l-appell minnha ma jbiddel xejn mill-fatt li sabiex dina l-kawza tkun tista' timxi 'l quddiem, hawn ukoll l-azzjoni mehuda rnill-Awtorita ghandha tigi mghoddija mit-test Kostituzzjonali/Konvenzjonali, dana wkoll tenut kont tal-fatt li l-fattispeci odjerni huma pressokke identici ghal dawk mertu tad-decizjoni surreferita.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet kollha surreferiti l-esponenti umilment jitolbu li dina l-Onorabbli Qorti, prevja dawk id-dikjarazzjonijiet u/ jew ordnijiet kollha necessarji u/ jew opportuni, tirreferi il-kwistjoni surreferita lill-Onor. Prim' Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonali) bhala l-qorti kompetenti sabiex tisma' u tiddeciedi jekk fil-kaz odjern ukoll l-artikoli 97 u 100 tal-Kap.552 tal-Ligijiet ta' Malta flimkien mal-LS 522.24, li jawtorizzaw/ jobbligaw lill-Awtorita intimata li timponi multa ta' kuljum fuq sid ta' propjetà li fuqha jkun sar zvilupp u sa fejn jaghtu s-setgha lit-Tribunal ta' Revizjoni dwar l-Ambjent u l-Ippjanar li jisma' appell minn dawn l-avvizi qieghdin jilledu d-drittijiet fondamentali tar-rikorrent taħt l-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea ghall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fondamentali u l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni."

wara li rat ir-risposta tal-Awtorita' intimata ppreżentata fl-10 ta' Jannar 2025[4] li permezz tagħha wieġbet kif ġej:

"1. Illi din ir-risposta qiegħda titressaq in linea mal-verbal ta' din l-Onorabbli Qorti datat nhar it-18 ta' Novembru 2024 li permezz tiegħu l-esponenti ġiet awtorizzata tippreżenta r-risposta tagħha sa nhar it-13 ta' Jannar 2025;

2. Illi kif diga inghad fir-risposta inizjali tal-Awtorita tal-Ippjanar, dan it-tentattiv ghal referenza Kostituzzjonali huwa biss manuvra da' parti tar-rikorrenti sabiex dawn tal-ahhar jaharbu mill-obbligi taghhom qua debituri tal-Awtorita tal-Ippjanar. Dan il-fatt jista' jigi facilment determinat mill-kliem uzat fir-rikors, cjoe li din it-talba ghal referenza Kostituzzjoniali kienet waħda kondizzjonali, tant li nsibu s-segwenti:

> 'Ghal dawn l-istess ragunijiet l-esponenti qed jitlob li dina l-0norabbli Qorti tirreferi l-kaz odjern lill-Onor. Prim Awla tal-Qorti Civili (sede Kostituzzjonali) sabiex, **f'kaz li l-Awtorita tibqa' tinsisti ghall-effikacja ezekuttiv tal-ittra ufficjali'**

Dan l-estratt jixhed l-mentalita li adottaw ir-rikorrenti, u stampa cara kemm dawn mhux tassew garrbu l-allegat ksur tad-drittijiet fundamentali mal-imposizzjoni tal-multa (hekk kif allegat,tant li saret referenza ghas-sentenza *Victor Gusman vs L- Avukat tal-Istat et),* ghaliex li kieku dan kien il-kaz il-kundizzjoni kienet tkun differenti, bhal perezempju: f'kaz li l-Awtorita tal-Ippjanar tinsisti fuq l-imposizzjoni tal-multa';

Il-mentalita msemmija hawn fuq hija li persuni kkoncernati jkunu gew notifikati b'Avviz Biex Tieqaf u ta' Twettiq u li jkun soggett ghal multa ta' kuljum. Sfortunatament avvizi ta' din ix-xorta kemm-il darba jittiehdu leggeralment u jkun biss fl-istadju meta l-Awtorita tipprocedi sabiex tikseb titolu ezekuttiv fejn id-debitur jidhol fi stat ta' paniku u jipprova jiggranfa sabiex jirrimedja n-nuqqas lampanti tieghu (naqas li jindirizza l-ksur tal-kontroll tal-ippjanar minnufih, jinterponi appell jew jirrikori ghal xi rimedju iehor tempestivament);

3.Illi għal kull buon fini ser jiġi riprodott Artikolu 46(3) tal-Kostituzzjoni, li jipprovdi:

> *'<u>**Jekk f'xi proċeduri f'xi qorti**</u> li ma tkunx il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili jew il-Qorti Kostituzzjonali <u>**tqum xi kwistjoni dwar il-ksur ta' xi waħda mid- disposizzjonijiet tal-imsemmija artikoli 33 sa 45**</u> (magħdudin), dik il-qorti għandha tibgħat il-kwistjoni quddiem il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili tqanqil tal-kwistjoni ma tkunx sempliċement frivola jew vessatorja' (emfasi miżjuda)*

4. Illi skont il-kelma tal-liġi, sabiex ikun hemm lok għal talba għal referenza kostituzzjonali wieħed mill-elementi sine qua non huwa li l-kwistjoni li fuqha tkun imsejsa t-talba tkun tali li emanit matul proċeduri quddiem xi Qorti. Minn ħarsa lejn l-ilment tar-rikorrent wieħed jintebaħ li dan jiċentra fuq

[4] Fol 24-30

il-fatt li huma ġew soġġetti għal multa ta' kuljum. Jirriżulta għalhekk b'mod ovvju li tali kwistjoni ma emanitx waqt dawn il-proċeduri, għaliex ma huwiex bis-saħħa ta' tali proċeduri li r-rikorrenti ġew soġġetti għal multa iżda man-notifika tal-Avviż, lura fl-2018 (u matul dawk is-sitt snin ma nbdew l-ebda proċeduri, kemm ordinarji u wisq anqas ta' natura kostituzzjonali mir-rikorrent). Fuq dan il-punt referenza ssir għad-digriet mogħti minn din l-Onorabbli Qorti kif diversament preseduta, fl-ismijiet '**<u>Awtorità tal-Ippjanar vs MFF ltd' (305/2018)</u>**', li kien jikkonċerna talba għal referenza kostituzzjonali rigward allegat ksur tas-smigħ xieraq waqt proċeduri mibdija bis-saħħa ta' rikors ai termini tal-Artikolu 100(7) tal-Kapitolu 552 tal-Liġijiet ta' Malta. Fil-qasir, din it-talba ġiet miċħuda minħabba s-segwenti:

> “Rat id-Digriet moghti minn dina il-Qorti diversament preseduta li permezz tieghu, **<u>cahdet it-talba tas-socjeta</u>**' rikorrenti sabiex issir referenza u dan stante li fil-fehma taghha it-talba kienet wahda **<u>frivola</u>** stante li **<u>ma jikkonkorrix punt kostituzzjonali derivanti minn din il-procedura nnifisha</u> kif ukoll stante li <u>hemm triqat oħra legali li s-socjeta' rikorrenti setgħet ezercitat</u>** u ghalhekk, ordnat il-prosegwiment tal-kawza.' (emfasi miżjuda)

5. Illi konsegwentament l-esponenti ma tistax ħlief tirrimarka li dan ir-rikors għal referenza kostituzzjonali qiegħed jintuża biss b'mod abbużiv sabiex id-debitur tal-Awtorità tal-ippjanar jaħrab mill-obbligu tiegħu;

6. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, huwa stabbilit li l-Qrati fil-kompetenza Kostituzzjonali tagħhom għandhom is-setgħa li jirrifjutaw li jeżerċitaw is-setgħat mogħtija lilhom taħt Artikolu 46(2) tal-Kostituzzjoni meta dawn ikunu sodisfatti li jeżistu mezzi xierqa ta' rimedju għall-ksur allegat.

7. X'inhuma r-rimedji ordinarji li jindirizzaw dawn il-lanjanzi? Fost dawn ir-rimedji ordinarji nsibu: Petizzjoni ai termini ta' Regolament 5 tal-Liġi Sussidjarja 552.24 quddiem it-Tribunal ta' Reviżjoni dwar l-Ambjent u l-Ippjanar, appell quddiem it-Tribunal kif ukoll il-proċeduri odjerni. Nibdew bir-rimedju misjub f'Regolament 5 tal-Liġi hawn fuq imsemmija, li jipprovdi:

> *'It-Tribunal ta' Reviżjoni dwar l-Ambjent u l-Ippjanar għandu jeżamina petizzjonijiet milqugħa minnu, u għandu jilqa' biss petizzjoni sew parzjali sew fl-intier tagħha meta jkun hemm raġunijiet forzanti biex jagħmel hekk'*

Illi jiġi nnutat li l-frażi 'raġunijiet forzanti' hija wiesa u dak misjub f paragrafu (a) u (b) huma biss eżempji, tant li jekk wieħed iħares lejn deċiżjonijiet mogħtija mit-Tribunal taħt dawn il-poteri wieħed jinduna li fil-maġġor parti tal-każijiet l-multa ta' kuljum tiġi mnaqqsa skont il-każ. Nieħdu bħal pereżempju petizzjoni bin-numru ta' referenza (P13/24) fl-ismijiet '<u>Lifetime Limited kontra l-Awtorità tal-Ippjanar</u>', fejn l-ammont dovut gie determinat mill-gdid mit-Tribunal wara li ha konjizzjoni tad-dati rilevanti.

Kemm-il darba l-partijiet ma jkunux kuntenti bid-deċiżjoni tal-petizzjoni dawn għandhom dritt ta' appell quddiem il-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri);

8. Illi rimedju ieħor adegwat, effettiv u xieraq huwa d-dritt ta' appell quddiem it-Tribunal ta' Revizjoni dwar l-Ambjent u l-Ippjanar, li jista' jwassal għat-tħassir tal-Avviz biex Tieqaf u ta' Twettiq u konsegwentament l-allegat ksur tad-dritt ghal smigh xieraq ma jkunx jista' jigi allegat billi bis-sahha ta' dan ir-rimedju ordinarju jindirizza l-imposizzjoni tal-multa. Anke minn din id-decizjoni jezisti d-dritt ta' appell quddiem il-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri);

Huwa fatt li r-rikorrent bis-saħħa tar-rikors promotur jittantaw jallegaw is-segwenti: il-kategorija tal-multa u liema zvilupp kellu jkun soggett ghal multa. Il-fatt li dawn ma gewx appellati jixhed kemm dak maghdud fit-tieni punt ta' din ir-risposta huwa meritat;

9. Illi ta' min isemi wkoll l-proċeduri odjerni li nbdew ai termini ta' Artikolu 100(7) tal-Kapitolu 552 tal-Liġijiet ta' Malta, li kemm-il darba jirnexxu *l-qorti tiddikjara l-pretensjoni bħala waħda infondata*; u għalhekk dan ifisser li t-talba tal-Awtorità għal ħlas tal-multa ma tibqax fis-seħħ. Ulterjorament, jiġi sottolineat li din id-deċiżjoni tista' tiġi appellata quddiem il-Qorti tal-Appell, kemm fuq punt ta' fatt kif ukoll liġi. Rigward dan ir-rimedju, kienu r-rikorrent nfushom li għarfu l-effikaċja tiegħu, għaliex kieku kien mod ieħor dawn ma kienux jipproċedu ai termini ta' dan l-artikolu, iżda minflok kienu jipproċedu b'azzjoni ġudizzjarja taħt Artikolu 46(2) tal-Kostituzzjoni/Artikolu 4(2) tal-Kapitolu 319 tal-Liġijiet ta' Malta;

10. Huwa ferm ovvju għalhekk li r-rikorrent għad għandhom għad-disposizzjoni tagħhom diversi rimedji li jistgħu jeżwrixxu (petizzjoni ai termini ta' Regolament 5 tal-Liġi Sussidjarja 552.24 kif ukoll dawn il-proċeduri). Huwa opportun li ssir referenza għas-sentenza fl-ismijiet **'<u>XNT Limited vs il-Korp għall-analiżi ta' Informazzjoni Finanzjarja u l-Avukat tal-istat</u>'** (300 /2022/2 JVC) deċiża nhar it-18 ta' Novembru 2024:

> *'Verament li dak il-jedd huwa fid-diskrezzjoni tal-qorti. Pero' li jsiru dikjarazzjonijiet a priori qabel ma jsir il-proċess quddiem il-Qorti tal-Appell, hu żbaljat. Dan apparti li kull qorti għandha wkoll id-dmir li waqt is-smigħ ta' proċeduri ġudizzjarji, tqis li l-liġi ordinarja tiġi applikata u interpretata b'mod li tkun konformi mal-jedd fundamentali in kwistjoni. Ovvjament, f'dan ir-rigward kien ikun iktar floku li l-proċess quddiem il-Qorti taf-Appell ikun ingħalaq biex wieħed jistħarreġ x'ikun seħħ fir-realtà'*

11. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, hawn non si trattata' piena kriminali iżda ta' multa amministrattiva. Tali fatt jemerġi minn diversi elementi, inkluż: mill-artikolu li minnu temani l-multa (b) proporzjonalità u massimu fuq il-piena (ċ) minn jista' jkun id-debitur u (d) d-dritt ta' rkupru;

12. Rigwardanti l-ewwel punt ta' hawn fuq kif ukoll in konnessjoni ma' dak kontenut fir-rikors għal referenza Kostituzzjonali, għandu jiġi stabbilit li l-multa ta' kuljum ġiet imposta mal-ħrug tal-avviż u sussegwentament segwew il-proċeduri odjerni ai termini ta' Artikolu 100(5) li jirrelata ma' '**dejn ċivil**'. Għalhekk kwalunkwe referenza għal artikolu 103 tal-istess liġi hija rrelevanti billi l-multi ma ġewx imposti ai termini ta' dak l-artikolu;

13. Illi l-ammont tal-multa huwa fattur verament importanti f'dan ir-rigward. Fil-każ odjern l-multa inflitta illum-il ġurnata tlaħħaq erbatax-il elf u disgħin Ewro (€14.090) u dan stante li l-iżvilupp

mingħajr permess ippersista fuq is-sit għal perjodu bejn nhar il-11 ta' Diċembru 2018 sal-24 ta' Frar 2020. L-iskeda applikabbli għal każ li għadna hawn quddiemna hija din:

Skeda ta' Multi għal kull Ġurnata					
	DATA TAN-NOTIFIKA +				
	0-16-il ġurnata	17-50 ġurnata	51-180 ġurnata	181-365 ġurnata	366 ġurnata jew aktar
Kategorija Ċ	xejn	EUR 10 kull jum	EUR 20 kull jum	EUR 40 kull jum	EUR 50 kull jum

Mill-iskeda riprodatta joħroġ ben ċar li hawn qegħdin nitkellmu fuq multa amministrattiva u mhux intiża biex tikkastiga. Dan jista' jiġi determinat mill-fatt li tali multa ma tibdix takumula mal-ewwel ġurnata anzi persuna notifikata bl-Avviż tingħata ċans sabiex tirrimedja s-sitwazzjoni. Ulterjorament, minn din l-iskeda wieħed anke kapaċi jiddetermina kif il-multa għal kull ġurnata tiżdied b'mod gradwali, li hija wkoll innifisha indikazzjoni ċara ta' proporzjonalità (tant li hemm massimu stabbilit) bejn l-amministrazzjoni tal-ippjanar fl-għanijiet misjuba fl-Artikolu 3 tal-Kapitolu 552 u l-ksur tal-ippjanar li jkun seħħ. Ulterjorament, l-ammont dovut bħala dejn ċivili naxxenti minn multa ta' kuljum ma jistax jiġi konvertit fi priġunerija;

14. Illi emfasi ssir ukoll fuq min jista' jkun debitur f'dan ir-rispett. Li kieku hawn qegħdin nitrattaw multa penali t-tweġiba tkun il-persuna responsabbli għal-att, hawn għadna storja totalment differenti. Di fatti l-liġi rilevanti tistipula li l-ammont jista' jiġi rkuprat mill-persuna responsabbli, sid jew okkupant tal-art. Dan ifisser li l-liġi ma tħarisx biss lejn il-persuna responsabbli, bħal ma jiġri fl-isfera kriminali. Distinzjoni sottili huwa d-dritt ta' rkupru infatti Artikolu 100(5) tal-Kapitolu 552 tal-Liġijiet ta' Malta jipprovdi '*bla ħsara għal kull* ***jedd ta' dik il-persuna li tirkuprahom mingħand xi persuna oħra***'. Fl-isfera kriminali tali dritt ta' rkupru huwa ineżistenti u dan billi proċeduri kriminali huma personali u għalhekk tali distinzjoni sservi ta' sostenn għat-teżi tal-esponenti;

15. Illi mingħajr preġudizzju, huwa ferm nkonsapevoli kif ir-rikorrenti jistrieħu b'għajnejhom magħluqa fuq is-sentenza fl-ismijiet 'Victor Gusman vs l-Avukat tal-Istat et' sabiex jargumentaw li jeżistu ċ-ċirkostanzi kif msemmija f'Artikolu 46(3) tal-Kostituzzjoni. Tali affermazzjoni qiegħda ssir fid-dawl tal-fatt li l-kaz odjern għadu sub judice, apparti l-fatt ukoll li dak il-każ fih partikolaritajiet differenti li l-anqas biss jinkwadraw fil-każ li għadna hawn quddiemna, inkluż is-segwenti; (a) l-Avviz Biex Tieqaf u ta' Twettiq fil-każ ta' Victor Gusman ġie appellat (b) fil-każ ta' Victor Gusman kien hemm proċeduri għal izgumbrament bejn dan tal-aħħar u l-inkwilin (ċ) fil-każ ta' Victor Gusman ir-rikorrent argumenta li huwa kien is-sid tal-art fejn seħħ l-iżvilupp iżda ma kienx huwa li wettqu.

Għaldaqstant, in vista tas-suespost it-talba tar-rikorrenti għal referenza kostituzzjonali għandha tiġi miċħuda u dan taħt kull provvediment ieħor li din l-Onorabbli Qorti jidhrilha xierqa u opportun. Bl-ispejjeż."

wara li semgħet it-trattazzjoni li saret bil-fomm matul is-seduta tas-27 ta' Jannar 2025:

- għan-nom tar-rikorrenti, mill-Avukat Dr. Philip Magri, u

- għan-nom tal-Awtorita' intimata, mill-Avukati Dr. Taddeo Borg u Dr. Katrin Busuttil,

qed tagħti dan id-

Digriet

Daħla: kronoloġija tal-fatti

1. F'xi data fis-sena 2018 (data preċiża f'dan l-istadju għad m'hijiex magħrufha għal din il-Qorti) l-Awtorita' intimata ħarġet *Avviż ta' Waqfien u Twettiq* (bin-numru uffiċjali ECF 216/18) fil-konfront tar-rikorrenti Alex Sammut u Raymond Sammut (kif ukoll fil-konfront ta' ċertu Mario Pace u John Mary Sammut). L-illegalitajiet elenkati mill-Awtorita' kienu s-segwenti:

> **"Ghandek zvilupp minghajr permess u dan billi nbidel l-uzu ta' l-art minn ghalqa ghal post fejn qieghed jintefa' materjal tal-kostruzzjoni, skrap u materjal iehor, kif ukoll qed jinzammu opri tal-bahar, trailer, kontejner, vetturi u ingenji tal-kostruzzjoni. Filwaqt nehhejt hitan tas-sejjieh u kamra antika (pre 1967) u infetah access gdid."**

2. Il-ħruġ ta' Avviż ta' Waqfien u Twettiq huwa regolat *inter alia* fl-Artikolu 97 tal-Kap. 552 tal-Liġijiet ta' Malta (**L-Att dwar l-Ippjanar tal-Iżvilupp**) illi jipprovdi fost oħrajn illi:

> **'97(4). Jekk lill-Kunsill Eżekuttiv jidhirlu li xi attività u, jew żvilupp ta' art ikun ġie mwettaq wara l-bidu fis-seħħ ta' dan l-Att mingħajr l-għoti ta' permess meħtieġ f'dak ir-rigward taħt dan l-Att, jew li xi kondizzjonijiet li għalihom permess bħal dak mogħti fir-rigward ta' xi attività u, jew żvilupp kien soġġett ma ġewx imħarsa, il-Kunsill Eżekuttiv jista', wara li jikkunsidra d-dispożizzjonijiet tal-pjanijiet għall-iżvilupp, policies tal-ippjanar u kull konsiderazzjoni oħra ta' sustanza, jinnotifika lis-sid tal-art jew lill-okkupant tal-art jew lill-persuna responsabbli għall-atti msemmija fl-avviż, jew kwalunkwe kombinazzjoni tagħhom kif il-Kunsill Eżekuttiv jidhirlu l-aktar spedjenti, avviż ta' twettiq u s-subartikolu (3) għandu japplika hawn ukoll, billi jeħtieġ li jittieħdu dawk il-passi li jiġu speċifikati fl-avviż fiż-żmien hekk ukoll speċifikat sabiex l-art titreġġa' lura għall-istat li kienet fih qabel ma saret l-attività u, jew l-iżvilupp jew għat-tneħħija ta' żvilupp jew sabiex jiżgura konformità mal-kondizzjonijiet imsemmija qabel, skont kif ikun il-każ, u b'mod partikolari, iżda bla ħsara għall-ġeneralità ta' dak hawn aktar qabel imsemmi kull avviż bħal dak jista', għall-għanijiet imsemmija, jeħtieġ id-demolizzjoni jew tibdil ta' kull bini jew xogħlijiet, il-waqfien ta' xi użu ta' art, jew li jsiru fuq l-art kull bini jew xogħlijiet oħra ...**

> **97(7). Avviż taħt dan l-artikolu jista' jinkludi kombinazzjoni ta' avviż ta' waqfien u avviż ta' twettiq u għandu jkun magħruf bħala avviż ta' waqfien u twettiq. Iżjed minn hekk avviż mogħti skont xi waħda mid-dispożizzjonijiet ta' dan l-artikolu, eskluż it-talba immedjata sabiex twaqqaf jew tipprojbixxi aktar xogħol jew żvilupp jew li tkun teħtieġ il-waqfien tal-użu, għandu jkun effettiv mal-għeluq ta' dak iż-żmien, li ma jkunx inqas minn ħmistax-il ġurnata u mhux aktar minn sittin ġurnata min-notifika tiegħu, kif jista' jiġi speċifikat fl-avviż.**
>
> **97(11) Kull persuna li tħoss ruħha aggravata minn xi avviż notifikat lilha tista' tappella kontra tiegħu lit-Tribunal skont l-Att dwar it-Tribunal ta' Revizjoni tal-Ambjent u l-Ippjanar, f'liema każ l-effetti tal-avviż, ħlief it-talba li twaqqaf jew tipprojbixxi aktar attività u, jew żvilupp jew tirrikjedi t-twaqqif ta' użu, għandhom ikunu sospiżi sakemm l-appell jiġi maqtugħ b'mod finali.'**

3. L-Awtorita' imponiet fuq il-persuni konċernati (inkluż ir-rikorrenti) l-obbligu li jieqfu immedjatament mill-iżvilupp u minn kull żvilupp ieħor fuq is-sit in kwistjoni u sabiex jreġġgħu kollox kif kien *entro* terminu prefiss lilhom. Inoltre l-Awtorita' infurmat lil-persuni konċernati (inkluż lir-rikorrenti) illi l-iżvilupp kien jikkonsisti f'illegalita' li tikkwalifika għall-penali ta' kuljum skont il-liġi taħt Kategorija Ċ.

4. Skont l-Art. 100(4) tal-Kap. 552:

> **'100 (4) Bla ħsara għad-dispożizzjonijiet jew regolamenti maħruġa taħt dan l-Att, meta ma jsirx appell minn avviż ta' twettiq u s-sid jew l-okkupant tal-art soġġetta għall-avviż ta' twettiq jew kull persuna responsabbli għall-atti msemmija fl-avviż, jonqos milli jikkonforma ruħu ma' dak l-avviż ta' twettiq fiż-żmien preskritt fl-avviż ta' twettiq, dik il-persuna għandha tkun obbligata li tħallas multa ta' kuljum li għandha tkun regolata b'regolamenti magħmula mill-Ministru, li ma tkunx teċċedi ħamsin euro (€50) għal kull jum li għandha tapplika mill-jum li dik l-illegalità msemmija fl-avviż ta' twettiq li jkun notifikat, tkompli. Meta l-avviż ikun ġie appellat u l-avviz ta' twettiq ikun ġie kkonfermat mit-Tribunal jew mill-Qorti tal-Appell (Ġurisdizzjoni Inferjuri), kif ikun il-każ, il-multa ta' kuljum għall-kontinwazzjoni tal-illegalità għandha tkun ikkalkolata mid-data oriġinali notifikata fl-avviż ta' twettiq:**
>
> **Iżda l-Ministru jista' b'regolamenti jippreskrivi dati differenti minn meta l-multi ta' kull jum jibdew jiġu kkalkulati.'**

5. Skont l-Art. 3(1) tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 552.24 (**<u>Regolamenti dwar Multi għal kull Ġurnata u Multi Amministrattivi</u>** li daħlu fis-seħħ permezz tal-Avviż Legali 276 tal-2012, kif emendat):

> **'3. (1) Meta l-Awtorità tagħti avviż bil-miktub lil xi persuna skont l-artikolu 86 jew 88 tal-Att dwar l-Ambjent u l-Ippjanar tal- Iżvilupp fir-rigward ta' ksur li jkun sar wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dawn ir-regolamenti, l-Awtorità għandha tavża wkoll lil dik l-istess persuna li hu jkun qiegħed jiġi soġġett għal multa għal kull ġurnata wara sittax-il ġurnata mid-data tan-notifika tal-avviż kif stabbilit u stipulat fid-dispożizzjonijiet tal-Iskeda.**

6. L-Artikolu 86 tal-**<u>Att dwar l-Ambjent u l-Ippjanar tal-Iżvilupp</u>** imsemmi fl-artikolu preċitat (taħt liema Artikolu l-Awtorità kienet toħroġ l-Avviżi ta' Waqfien u Twettiq) huwa analogu għal u ġie suċċedut mill-Art. 97 tal-Kap. 552 tal-Liġijiet ta' Malta (**<u>L-Att dwar L-Ippjanar tal-Iżvilupp</u>**) fuq imsemmi. Għal xi raġuni jew oħra pero l-leġislatur baqa' ma' emendax ir-Regolamenti msemmija sabiex jirriflettu l-liġi li hija fis-seħħ illum. Għalkemm dan in-nuqqas ma' jġibx b'daqshekk in-nullita tal-multi in kwistjoni, madanakollu u kif diġa kellha l-opportunita li tagħmel fil-passat[5], **<u>l-Qorti tħoss illi ikun għaqli illi l-leġislatur jindirizza din l-anomalija sabiex jevita kumplikazzjonijiet bla bżonn</u>**.

7. Jidher illi l-Avviż ġie notifikat lir-rikorrenti u dawn ma intavolaw l-ebda appell minnu ai termini tal-Art. 97(11) fuq imsemmi quddiem it-Tribunal ta' Revizjoni tal-Ambjent u l-Ippjanar.

8. Skont l-Awtorita' l-iżvilupp mingħajr permess ippersista fuq is-sit għall-perjodu bejn nhar il-11 ta' Diċembru 2018 sal-24 ta' Frar 2020 biex b'hekk akkumulat *ope legis* multa ta' € 14,090 skont l-iskeda segwenti:

Skeda ta' Multi għal kull Ġurnata					
	DATA TAN-NOTIFIKA +				
	0-16-il ġurnata	17-50 ġurnata	51-180 ġurnata	181-365 ġurnata	366 ġurnata jew aktar
Kategorija Ċ	xejn	EUR 10 kull jum	EUR 20 kull jum	EUR 40 kull jum	EUR 50 kull jum

[5] Ara **<u>L-Awtorita' tal-Ippjanar v. Christian Camilleri et.</u>** (Rik Nru 54/2019 VA, 14/11/2022, kkonfermata mill-Qorti tal-Appell (Inferjuri) fil-15 ta' Settembru 2023 – App nru 54/2019 LM)

9. Fis-17 ta' Mejju 2024, l-ittra uffiċjali mertu ta' din il-proċedura (bin-numru 1915/2024) ġiet intavolata mill-Awtorita' intimata kontra r-rikorrenti kif ukoll kontra Mario Pace, bis-saħħa tal-Art. 100(5), (6) u (7) tal-Kap. 552 li jipprovdu kif ġej:

> **'100(5). L-ispejjeż kollha li raġonevolment isiru mill-Kunsill Eżekuttiv fl-eżerċizzju tas-setgħat tiegħu taħt dan l-artikolu, jew kull ammont ieħor dovut lill-Awtorità skont xi dispożizzjoni oħra ta' dan l-Att jew xi regolamenti maħruġin taħt l-istess Att ikunu jistgħu jiġu rkuprati bħala dejn ċivili mill-Awtorità mingħand il-persuna li f'dak iż-żmien tkun sid l-art, jew mingħand l-okkupant tal-art, jew mingħand persuna responsabbli għall-għemil indikat f'xi avviż, inkluż avviż ta' ħlas, jew applikant, bla ħsara għal kull jedd ta' dik il-persuna li tirkuprahom mingħand xi persuna oħra...**
>
> **(6) Meta l-Awtorità tkun trid tagħmel proċeduri ġudizzjarji biex tirkupra dejn dovut lill-Awtorità taħt xi liġi jew regolament li hija jkollha jedd li tenforza, iċ-Chairperson Eżekuttiv jew kull uffiċjal ieħor tal-Awtorità awtorizzat kif imiss miċ-Chairperson Eżekuttiv biex jaġixxi f'ismu, jista' jagħmel dikjarazzjoni bil-ġurament quddiem ir-Reġistratur tal-Qrati jew quddiem uffiċjal awtorizzat li jamministra l-ġurament għal skopijiet ġudizzjarji, fejn huwa jiddikjara xi tkun ix-xorta tad-dejn u l-isem tad-debitur u jikkonferma li dan ikun dovut.**
>
> **(7) Id-dikjarazzjoni msemmija fis-subartikolu (6) għandha tiġi notifikata lid-debitur permezz ta' att ġudizzjarju u għandu jkollha l-istess effett bħal sentenza finali tal-qorti kompetenti kemm-il darba d-debitur, fi żmien għoxrin ġurnata minn meta ssirlu n-notifika ta' dik id-dikjarazzjoni, ma jopponix dik it-talba billi jippreżenta rikors fejn jitlob li l-qorti tiddikjara l-pretensjoni bħala waħda infondata.'**

L-ittra uffiċjali tinkludi talba lill-persuni konċernati, inkluż lir-rikorrenti, għall-ħlas tas-somma ta' € 14,090 rappreżentanti

> **"ħlas dovut lill-Awtorita' bħala multa għal kull ġurnata (relattiva għal matul il-perjodu bejn il-11 ta' Diċembru 2018 sal-24 ta' Frar 2020) skont Regolament 3 tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 552.24, rigwardanti żvilupp bi ksur tal-kontroll tal-Ippjanar kif speċifikat fl-Avviż biex Tieqaf u ta' Twettiq bin-numru ECF 216/18."**

L-ittra inkluż id-dikjarazzjoni ġuramentata taċ-*Chairman* Eżekuttiv tal-Awtorita', ġiet notifikata lir-rikorrenti fis-27 ta' Mejju 2024.

10. Fit-13 ta' Ġunju 2024 ir-rikorrenti fetħu l-kawża odjerna taħt l-Art. 100(7) tal-Kap. 552 tal-Liġijiet ta' Malta quddiem din il-Qorti. Il-proċedura hija intiża illi ġġib fix-

xejn id-dikjarazzjoni ġuramentata tal-Kap Eżekuttiv tal-Awtorita' intimata annessa mal-ittra uffiċjali fuq imsemmija fis-sens illi huma (flimkien mal-persuna konċernata l-oħra) għandhom jagħtuha s-somma ta' € 14,090 bħala multa komplessiva li ddekoriet skond ir-Regolamenti fuq imsemmija fir-rigward tal-iżvilupp speċifikat fl-Avviż in kwistjoni bejn il-11 ta' Diċembru 2018 u l-24 ta' Frar 2020. F'każ li din il-kawża jkollha eżitu favorevoli għar-rikorrenti, tali dikjarazzjoni ġuramentata taqa' fix-xejn. Jekk pero' l-Qorti issib illi l-pretensjoni tal-Awtorita' intimata kif dedotta fl-ittra uffiċjali u fid-dikjarazzjoni ġuramentata annessa magħha hija waħda korretta, hija tiddikjara illi l-istess dikjarazzjoni jkollha l-istess effett bħal sentenza finali tal-qorti kompetenti fil-konfront tar-rikorrenti.

11. Ġurnata wara l-preżentata tal-kawża odjerna, ossia fl-14 ta' Ġunju 2024 il-persuna konċernata l-oħra li kontrih ġiet intavolata ukoll din l-ittra uffiċjali, ossia' Mario Pace, ippreżenta rikors ukoll taħt l-Art. 100(7) tal-Kap. 552, liema rikors huwa llum il-ġurnata s-suġġett tal-kawża bin-numru 128/2024 pendenti ukoll quddiem din il-Qorti kif presjeduta.

12. Ġara illi fis-6 ta' Diċembru 2024, sussegwentement għall-ewwel eċċezzjoni tagħhom, ir-rikorrenti ppreżentaw rikors li permezz tiegħu talbu li din il-Qorti tagħmel riferenza kostituzzjonali lill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali) ta' kwistjoni li skont ir-rikorrenti tledi d-drittijiet fundamentali tagħhom[6]. L-Awtorita' intimata ppreżentat ir-risposta tagħha fl-10 ta' Jannar 2025[7] u wara li semgħet it-trattazzjoni ulterjuri tal-partijiet fis-seduta tas-27 ta' Jannar 2025, il-Qorti ħalliet ir-rikors għad-digriet fuq jekk għandiex tirreferi l-kwistjoni lill-Prim'Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonali).

13. Id-digriet odjern huwa għalhekk maħsub sabiex tingħata deċiżjoni dwar jekk il-Qorti għandhiex tilqa' t-talba tar-rikorrenti illi tirriferi l-kwistjoni mqanqla lill- Prim'Awla tal-Qorti Civili (Sede Kostituzzjonali) ai termini tal-Art. 46(3) tal-Kostituzzjoni ta' Malta.

Kunsiderazzjoni dwar il-proċedura odjerna

14. Skont l-Art. 46(3) tal-Kostituzzjoni ta' Malta:

> **'46 (3) Jekk f'xi proċeduri f'xi qorti li ma tkunx il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili jew il-Qorti Kostituzzjonali tqum xi kwistjoni dwar il-ksur ta' xi waħda mid-disposizzjonijiet tal-**

[6] Fol 17-19
[7] Fol 24-30

> **imsemmija artikoli 33 sa 45 (magħdudin), dik il-qorti għandha tibgħat il-kwistjoni quddiem il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili kemm-il darba fil-fehma tagħha t-tqanqil tal-kwistjoni ma tkunx sempliċement frivola jew vessatorja; u dik il-qorti għandha tagħti d-deċiżjoni tagħha fuq kull kwistjoni mibgħuta quddiemha skont dan is-subartikolu u, bla ħsara għad-disposizzjonijiet tas-subartikolu (4) ta' dan l-artikolu, il-qorti li quddiemha tkun qamet il-kwistjoni għandha tiddisponi mill-kwistjoni skont dik id-deċiżjoni.**
>
> **...**
>
> **(5) Ma jkunx hemm appell minn xi deċiżjoni skont dan l-artikolu li xi talba jew it-tqanqil ta' xi kwistjoni tkun sempliċement frivola jew vessatorja.'**

15. L-istess Art. 46(3) u (5) huma riprodotti fl-Art. 4(3) u (5) tal-Kap. 319 ('**L-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropeja'**) fir-rigward tal-allegat ksur ta' xi wieħed mid-Drittijiet tal-Bniedem u Libertajiet Fundamentali kif definiti fl-istess Att.

16. Inoltre jekk il-Qorti ssib li għandha tirreferi l-kwistjoni lill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali), japplika imbagħad il-provvediment tal-Art. 5(1) tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 12.09 ('**<u>Regoli dwar il-Prattika u l-Proċedura tal-Qrati u l-Bon-Ordni</u>**'):

> **'5.(1) Fil-każijiet imsemmija fl-artikolu 46(3) tal-Kostituzzjoni ta' Malta, fl-artikolu 4(3) ta' l-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropea u fl-artikolu 95(2)(b) tal-Kostituzzjoni ta'Malta, l-ordni li bih kwistjoni tiġi mibgħuta għandu jkun fih b'mod konċiż u ċar <u>il-fatti u ċ-ċirkostanzi li minnhom il-kwistjoni tinħoloq</u>, <u>it-termini ta' dik il-kwistjoni</u>, u jindika liema hi d-disposizzjoni jew liema huma <u>d-disposizzjonijiet tal-Kostituzzjoni ta' Malta</u> jew tal-<u>Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fondamentali</u>, kif ikun il-każ, li jkunu allegatament ġew miksura.'**

17. Kif ingħad minn Prof Tonio Borg fil-pubblikazzjoni "Id-Dritt" ta' Mejju 2022[8]:

> "It is ... evident that a superficial reading of this sub-article shows that as a rule, the court before which the issue is raised must *('shall')* refer the matter to the court of constitutional jurisdiction. It is only exceptionally that it blocks such reference; owing to the fact that the issue raised is *'merely frivolous or vexatious'.*
>
> The temptation which may befall a *'referring'* court is to decide indirectly the merits of the case. Not being a court of constitutional jurisdiction, that *'other court'* should refer the matter to the

[8] Borg, T. (2022). The reference question in human rights cases. Id-Dritt, 32, 177-191

Civil Court (First Hall), even if it disagrees with the contents of the issue raised. It can only block the reference if it feels that the raising of the issue is *'merely frivolous or vexatious'.*

The word *'merely'* indicates that only in exceptional circumstances – when there is absolutely no legal foundation to the raising of the human rights issue - should the court block a reference to the court of constitutional jurisdiction."

18. Fil-provvediment mirqum mogħti minn din il-Qorti fl-ismijiet **<u>Il-Pulizija v. Artan Coku</u>** (QMK, Nru 2837/2023, Maġistrat Joseph Gatt, 19/05/2023) ingħad is-segwenti:

"Tassew, huma essenzjalment tnejn l-eżamijiet rikjesti sabiex Qorti tkun sodisfatta li għandha tirreferi dik il-kwistjoni.

Illi fl-ewwel lok, it-talba magħmula trid tkun intrinsikament u materjalment konnessa mal-proċeduri pendenti, għaliex altrimenti il-provokazzjoni tar-referenza tkun waħda inutili. Dan għaliex l-għan tal-proċedura misjuba fl-artikolu 46(3) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u l-artikolu 4(3) tal-Kapitolu 319 tal-Liġijiet ta' Malta m'huwiex li jiġi dibattut xi punt akkademiku biss.

Illi fit-tieni lok, m'għandhiex issir referenza jekk, fil-fehma tal-Qorti dik it-talba ma tkunx waħda sempliċiment frivola u vessatorja.
...
Illi b'hekk, kull qorti li mhijiex il-Prim Awla tal-Qorti Ċivili jew il-Qorti Kostituzzjonali li tagħżel li għandha tibgħat mistoqsija skond l-artikolu 46(3) tal-Kostituzzjoni ta' Malta u/jew l-artikolu 4(3) tal-Kapitolu 319 tal-Liġijiet ta' Malta għandha tkun konvinta li dak l-eżerċizzju huwa bżonnjuż, jista' jkun t'utilità u li jista' jħalli l-frott.

Għal din il-Qorti, il-kriterji neċessarji huma kumultattivi fin-natura tagħhom, fis-sens li jista' jagħti l-każ li t-tqanqil ta' xi kwistjoni tkun verament intrinsikament konnessa mal-proċeduri pendenti, iżda xorta waħda tkun frivola u vessatorja għaliex ma tkunx meħtieġa."

19. Dwar x'ifissru l-kliem *"sempliċiment frivola jew vessatorja"* ingħad is-segwenti mill-Qorti Kostituzzjonali fis-sentenza fl-ismijiet: **<u>Joseph u Alexandar Ciantar v. L-Onorevoli Prim Ministru</u>** (QK, 10/05/1995):

""hawnhekk, "semplicement", tfisser li t-tqanqil tal-kwistjoni biex issir referenza, jew it-talba fir-rikors quddiem il-Prim' Awla - ikunu, mal-ewwel jidhru li huma <u>vani, nieqsa mis-serjeta, manifestament nieqsa mis-sens, u ma jisthoqqilhomx attenzjoni</u> ... u dan kollu b'mod tant car illi mhux <u>raġonevolment possibbli</u> li jigi kontestat, li dak it-tqanqil u dik it-talba huma effettivament <u>frivoli</u> u l-istess ghandu jingħad ghall-konkluzjoni l-ohra ta' <u>vessatorjeta</u>' fejn tant ma jkunx

hemm ragunijiet sufficjenti biex isostnu t-tqanqil jew it-talba, illi allura l-motivazzjoni li ghalihom sar tkun li ddejjaq u tirrita lill-kontro-parti (ibid)"

20. Ingħad ukoll illi:

- "... ma jfissirx li kull meta tinqala' kwistjoni li tista' tmiss ma' jedd fundamentali, il-qorti għandha tagħlaq għajnejha u taqbad u tibgħat kwistjoni lill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili bl-addoċċ jew kif ġieb u laħaq. **Jekk il-kwistjoni tkun dwar xi ħaġa li taqa' fl-obbligi ta' dik il-qorti, ir-referenza m'għandhiex issir**."[9]

- "Meta tqum kwistjoni ta' riferenza huwa dover tal-gudikant li qabel jaghmel l-Ordni l-ewwel jara l-kwistjoni hiex kontemplata fil-ligi ordinarja u, jekk hija, hemmx rimedju ghall-allegata irregolarita' ... **Id-dover tal-Qorti ghalhekk huwa, li meta tista', tapplika r-rimedju ordinarju u mhux taghmel l-ordni ta' riferenza**"[10]

- "qorti għandha toqgħod kemm jista' jkun lura milli tagħmel referenza kostituzzjonali jekk quddiemha titqajjem **kwistjoni ta' xejra kostituzzjonali jew konvenzjonali li bħalha tkun tqajmet qabel**, u fejn dik il-kwistjoni tkun diġà tqieset mill-ogħla qorti kompetenti u tat il-provvedimenti tagħha dwarha (ara ***J.G. Systems Ltd. v. Kummissarju tat-Taxxa fuq il-Valur Miżjud*** deċiża mill-Qorti tal-Appell fis-6 ta' Ottubru, 2010 u ***Il-Pulizija v. Jean Piere Borġ*** deċiża mill-Prim'Awla tal-Qorti (Sede Kostituzzjonali) fil-25 ta' Ottubru, 2016). Tassew ma jidhirx li jkun hemm għalfejn li qorti oħra għandha tirreferi l-każ mill-ġdid lill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili kull darba li tqum quddiemha kwistjoni bħal dik, sakemm il-kwistjoni ma tkunx tqanqal xi punt ġdid. Ikun xieraq li l-qorti li quddiemha titqanqal il-kwistjoni tieħu qies tad-direzzjoni murija mill-qorti ta' kompetenza kostituzzjonali dwar kwistjoni bħal dik u timxi ma' dik id-direzzjoni indikata fil-każ li jkollha quddiemha. B'daqshekk, ma jfissirx li dik il-qorti tkun qiegħda żżomm għaliha kompetenza li mhijiex tagħha, iżda biss li tkun qiegħda tapplika u tħaddem il-liġi fl-għarfien ta' punti li jkunu ġew stabbiliti mill-qorti kompetenti ..."[11]

- "referenzi kostituzzjonali mhumiex maħsuba biex isiru għall-għanijiet akkademiċi iżda biex jiġu solvuti intoppi li jinqalgħu f'kawżi ordinarji...Minħabba f'hekk, il-qorti riferenti għandha tkun għaqlija u prudenti biżżejjed meta tiġi biex tiddeċiedi jekk għandhiex tibgħat kwistjoni lill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili jew le. Il-qorti riferenti trid tkun ċerta li dik ir-referenza hija tabilħaqq meħtieġa sabiex hija tkun tista' tkompli twettaq ħidmietha. Referenza kostituzzjonali/konvenzjonali li ma tkunx ħa tħalli l-frott fl-eżitu tal-proċeduri quddiem il-qorti

[9] **Il-Pulizija v. Miloud Elforjani** (PAK, Nru 115/2022 Imħallef Christian Falzon Scerri, 16/05/2022)
[10] **Il-Pulizija v. Belin sive Benigno Saliba** (QK, 10/04/1991)
[11] **Il-Pulizija v. Miloud Elforjani** (PA(K), Nru 115/2022 CFS, 16/05/2022)

riferenti m'għandhiex issir mill-ewwel (ara **Director of Public Registry v. Ahmad Aziz** deċiża mill-Qorti tal-Appell fis-26 ta' Jannar, 2022)"[12]

Kunsiderazzjoni dwar it-talba tar-rikorrenti

21. Fir-rikors għal riferenza kostituzzjonali r-rikorrenti jargumentaw illi d-dispożizzjonijiet legali li abbażi tagħhom l-Awtorita tal-Ippjanar qiegħda issejjes it-talba tagħha, ossia l-Art. 97 u 100 tal-Kap. 552 u r-Regolament 3 tal-Leġislazzjoni Sussidjarja 552.24, jledu d-drittijiet fundamentali tagħhom sanċiti taħt l-Art. 39 tal-Kostituzzjoni u l-Art. 6 taħt il-Konvenzjoni u dan kif ġie kkonfermat mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali) fis-sentenza **Victor Gusman noe. et. v. L-Avukat tal-Istat (25/ 2021MS)** li ġiet deċiża fit-30 ta' Mejju 2024.

22. Skont huma l-impożizzjoni ta' **multa** mill-Awtorita' intimata jledi d-dritt fundamentali tagħhom ta' smiegħ xieraq fi żmien raġjonevoli minn Qorti indipendenti u imparzjali mwaqqfa b'liġi billi l-istess **Awtorita' intimata m'hijiex "qorti"**. Ir-rikorrenti jisħqu illi l-Kunsill tal-Awtorita' tal-Ippjanar la huwa tribunal ġudizzjarju indipendenti u wisq anqas Qorti u li d-dritt ta' appell relattiv huwa quddiem Tribunal ta' Reviżjoni dwar l-Ambjent u l-Ippjanar u mhux quddiem Qorti. F'dan is-sens jiċċitaw is-sentenza appena msemmija liema sentenza għadha suġġett għall-eżitu finali mill-Qorti Kostituzzjonali.

23. Fis-sentenza msemmija jingħad fost oħrajn dak li ġej:

> **"** 23 ...l-ilmenti tar-rikorrenti nomine jistgħu jinġabru taħt żewġ kapi. L-ewwel kap jirrivolvi madwar l-ilment li l-impożizzjoni ta' multa kwotidjana mill-Awtorità intimata huwa ksur tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea,billi dik il-multa min-natura tagħha hija ta' natura kriminali, u b'hekk huwa neċessarju li tiġi mposta minn "qorti", u mhux minn awtorità pubblika bħal ma hija l-Awtorità ntimata.
>
> ...
>
> 40 ... l-qorti tosserva illi l-multi li dwarhom qed jilmenta r-rikorrenti jiġu mposti mhux mal-ħruġ tal-avviż, imma wara d-dekors taż-żmien indikat fl-avviż sabiex isir dak ordnat fl-istess avviż. **Għalhekk il-multi in kwistjoni huma essenzjalment konsegwenza tan-nuqqas t'osservanza tal-avviż, u mhux konsegwenza tal-avviż innifsu jew tal-iżvilupp illegali li jkun wassal għall-ħruġ tal-avviż.** Issa skont l-artikolu 103(1)(ċ) tal-Att dwar l-Ippjanar:

[12] *ibid*

Kull min –

…

(ċ) wara li jkun ġie notifikat b'avviż ta' twettiq jew avviż ieħor skont l-artikoli 56, 97, 98 jew 99 jonqos milli jħares xi waħda mill-ħtiġiet ta' dak l-avviż fiż-żmien speċifikat fih;

…

ikun ħati ta' reat kontra dan l-Att u meta jinstab ħati, jeħel multa ta'mhux inqas minn elf u ħames mitt euro (€1,500) u mhux aktar minn mitt elf euro (€100,000), u dwar reat taħt il-paragrafu (d) jew, fil-każ ta' reat taħt il-paragrafu (ċ), jekk ir-reat ikompli għal aktar minn tliet xhur, ukoll għal priġunerija għal żmien ta' mhux inqas minn tliet xhuru mhux iżjed minn tliet snin...

41. Il-multi li qed jilmenta minnhom ir-rikorrenti nomine jiġu mposti konsegwenzjalment għall-ħruġ t'avviż taħt l-artikolu 97 tal-Att dwar l-Ippjanar u huma regolati mid-dispożizzjonijiet tal-Avviż Legali 276 tal-2012, kif sussegwentement emendat. Dawn il-multi jkunu imponibbli kemm-il darba l-persuna li fil-konfront tagħha jinħareġ l-avviż ma jneħħix l-iżvilupp illegali fiż-żmien mogħti lilu fl-avviż. Dan għalhekk ifisser li l-multi kwotidjani huma konsegwenza tan-nuqqas ta' dik il-persuna li tħares «…*xi waħda mill-ħtiġiet ta' dak l-avviż fiż-żmien speċifikat fih*…», **liema nuqqas huwa espressament klassifikat bħala reat kriminali taħt il-liġi domestika**."

...

43. Din il-fehma tal-qorti hija ulterjorment fortifikata mit-tieni subinċiż tal-artikolu 103 tal-Att dwar l-Ippjanar li jgħid ukoll hekk:

"Il-Qorti, minbarra l-għoti tal-piena msemmija fis-subartikolu (1), għandha tordna lill-ħati sabiex ineħħi dak li jikkostitwixxi r-reat u li jreġġa' lura kull ħaġa li tkun saret mingħajr permess jew li jħares il-kondizzjonijiet imposti fil-permess, skont il-każ, fi żmien biżżejjed għal dak l-iskop, iżda f'ebda każ f'aktar minn tliet xhur mid-data tas-sentenza, kif jiġi stabbilit mill-qorti; u, jekk il-ħati jonqos milli jħares xi ordni bħal dak fiż-żmien hekk stabbilit, jeħel multa ta' mhux inqas minn ħamsin euro (€50) u mhux iżjed minn mitt euro (€100), kif il-qorti tista' tistabbilixxi, għal kull ġurnata li n-nuqqas ikompli wara li jiskadi l-imsemmi żmien u tista' tordna wkoll il-modifika, sospensjoni jew revoka ta' xi awtorizzazzjoni jew permess."

44. Dan ukoll huwa l-effett maħsub taħt id-dispożizzjonijiet ilmentati mir-rikorrenti nomine, u jkomplu jikkonfermaw li l-fatt li għalih qed jiġu mposti l-multi kwotidjani, u ċjoè n-nuqqas tar-rikorrenti nomine li jobdi l-avviż fiż-żmien mogħti lilu, huwa klassifikat mil-liġi ordinarja bħala offiża kriminali.

45. La darba għalhekk l-offiża in kwistjoni hija kriminali min-natura tagħha, tiġbed lejha l-applikazzjoni tal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni kif ukoll tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea.

46. Issa skont l-artikolu 39(1) tal-Kostituzzjoni:

(1) Kull meta xi ħadd ikun akkużat b'reat kriminali huwa għandu, kemm-il darba l-akkuża ma tiġix irtirata, jiġi mogħti smigħ xieraq għeluq żmien raġonevoli minn qorti indipendenti u imparzjali mwaqqfa b'liġi.

L-artikolu 6(1) (tal-Konvenzjoni Ewropeja) jgħid:

"Fid-deċiżjoni tad-drittijiet ċivili u tal-obbligi tiegħu jew ta' xi akkuża kriminali kontra tiegħu, kulħadd huwa ntitolat għal smigħ imparzjali u pubbliku fi żmien raġonevoli minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b'liġi…"

48. Huwa ċar li l-artikolu 39(1) tal-Kostituzzjoni jrid li min jiġi mixli b'reat kriminali għandu jingħata smigħ xieraq fi żmien raġjonevoli quddiem **<u>qorti</u>** indipendenti u mparzjali mwaqqfa b'liġi. Il-kelma "qorti" hija fl-artikolu 47(1) tal-Kostituzzjoni mfissra bħala «*kull qorti f'Malta li ma tkunx qorti mwaqqfa bi jew skont liġi dixxiplinarja u fl-artikoli 33 u 35 ta' din il-Kostituzzjoni tinkludi, dwar reat kontra liġi dixxiplinarja qorti hekk imwaqqfa*». Il-ġurisprudenza dejjem u konsistentement qieset illi l-kelma "qorti" fil-Kostituzzjoni tirreferi biss u unikament għall-Qrati Superjuri u għall-Qrati Inferjuri (ara, per eżempju, ***Il-Pulizija vs. Emanuel Vella***, Qorti Kostituzzjonali, 28/6/198327; ***Aġent Kummissarju ta' l-Artijiet vs. Ignatius Licari noe***, Qorti Kostituzzjonali, 30/6/2004; ***Anthony Grech vs. Claire Calleja et***, Qorti Kostituzzjonali, 29/2/2008, fost oħrajn diġà ċitati).

<u>49. Huwa ċert li l-Awtorità intimata u t-Tribunal ta' Reviżjoni tal-Ambjent u l-Ippjanar ma jidħlux fit-tifsira ta' "qorti".</u> (emfasi u sottolinear minn din il-Qorti)

<u>50. Isegwi minn dan kollu li l-liġi ordinarja meta tagħti lill-Awtorità intimata l-fakultà u s-setgħa li tiddeċiedi li timponi multi "amministrattivi" għal fatt li huwa minn dik il-liġi ordinarja stess klassifikat bħala reat kriminali, qiegħda tikser il-ħtiġiet tal-artikolu 39(1).</u> (emfasi u sottolinear minn din il-Qorti) Il-liġi ordinarja stess, permezz tal-artikolu 103(4) tal-Kapitolu 552, teżiġi li proċedimenti għal reat kriminali taħt l-ewwel subinċiż – kompriż allura dak konsistenti min-nuqqas li dwaru r-rikorrenti nomine ġew soġġetti għall-multa kwotidjana – għandhom isiru quddiem il-Qorti tal-Maġistrati. Dan huwa konformi ma' dak li jrid l-artikolu 39(1) tal-Kostituzzjoni...

...

52. Għalhekk il-qorti qed issib li r-rikorrenti nomine tassew kellu raġun jilmenta li l-artikoli 97 u 100, fil-partijiet rilevanti tagħhom ċitati aktar qabel, kif ukoll id-dispożizzjonijiet rilevanti wkoll ġjà ċitati mil-liġi sussidjarja, huma inkonsistenti mal-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni." (emfasi u sottolinear minn din il-Qorti)

24. L-Awtorita' intimata argumentat fit-trattazzjoni *inter alia* illi:

i. it-talba tar-rikorrenti m'hija xejn għajr tentattiv *in extremis* sabiex jaħarbu mill-obbligi tagħhom qua debituri tal-Awtorita tal-Ippjanar wara li ma kienu għamlu xejn snin qabel meta rċevew l-Avviż ta' Waqfien u Twettiq u lanqas ma kienu intavolaw appell minnu;

ii. hemm rimedji ordinarji oħra li jindirizzaw dawn il-lanjanzi fosthom petizzjoni ai termini tar-Reg. 5 tal-Liġi Sussidjarja 552.24 quddiem l-istess Tribunal u appell mid-deċiżjoni fuq tali petizzjoni quddiem il-Qorti tal-Appell (Inferjuri), appell quddiem it-Tribunal innifsu ai termini tal-Art. 36 tal-Kap. 551, kif ukoll l-azzjoni odjerna nnifisha li minnha stess r-rikorrenti għandhom dritt t'appell quddiem il-Qorti tal-Appell (Inferjuri);

iii. il-multa in kwistjoni m'hijiex waħda ta' natura kriminali billi mhux intiża biex tikkastiga, iżda hija multa amministrattiva determinata skond l-Iskeda elenkata fil-Leġislazzjoni Sussidjarja relattiva. Tant hu hekk illi l-multa tista' toħroġ anke kontra persuna li m'hijiex responsabbli kriminalment għall-att, ossia kontra s-sid;

iv. is-sentenza kwotata fl-ismijiet '**Victor Gusman vs l-Avukat tal-Istat et**' għadha *sub-judice* u l-fattispece tagħha huma differenti fosthom billi l-avviż ta' waqfien u twettiq kien ġie appellat (b'kuntrast mal-każ odjern), is-sidien kienu f'proċeduri ta' żgumbrament kontra l-inkwilini, is-sidien kienu qed jargumentaw li huma kienu sidien iżda ma kienux responsabbli għall-aġir impunjat.

25. Il-Qorti tistqarr illi għalkemm għandha ċertu riservi bil-lanjanzi mressqa, kemm minn naħa u kemm minn oħra, madanakollu hija konxja illi ma tistax taqa' għat-tentazzjoni illi tistħarreġ il-mertu tal-kwistjoni. Xogħolha f'din il-proċedura huwa biss illi tikkunsidra jekk it-talba magħmulha (i) hijiex intrinsikament u materjalment konnessa mal-proċeduri pendenti, u (ii) jekk hijiex sempliċiment frivola jew vessatorja.

26. Dwar l-ewwel element, l-intimata targumenta illi dan m'huwiex sodisfatt billi fil-fehma tagħha l-multa li weħlu r-rikorrenti skattat man-notifika lilhom tal-Avviż lura fl-2018 u għalhekk il-kwistjoni ma qamitx fil-proċeduri pendenti. In sostenn l-intimata tiċċita digriet mogħti minn din il-Qorti fl-ismijiet **Awtorità tal-Ippjanar vs MFF Ltd' (305/2018)**. Il-Qorti ma kellhiex viżibilità ta' dan id-digriet u għalhekk ma tistax tikkummenta fuqu. Però bla tlaqliq tistqarr illi ma taqbilx mal-argument li qed tipprova tqajjem l-intimata. Il-fatt biss illi s-suġġett tat-talba għal riferenza (f'dan il-każ, il-multa imposta fuq ir-rikorrenti) jkun qam jew avvera ruħu qabel il-proċeduri ġudizzjarji bl-ebda mod ma jfisser illi t-talba ma tkunx intrinsinkament u materjalment konnessa mal-proċeduri. Kieku dan kien il-każ, diversi talbiet għal riferenza kostituzzjonali huma destinati li jfallu dan it-test simplistiku. Biex jinġieb eżempju wieħed biss, bl-istess raġunament l-ebda Qorti ma kienet tkun tista' titlob riferenza kostituzzjonali dwar l-ammissibilita' o meno ta' stqarrija mogħtija minn imputat snin **qabel** il-ftuħ ta' proċeduri penali, li kieku kellu jitqies illi s-suġġett m'huwiex intrinsikament marbut ma' dawk il-proċeduri sempliċiment għaliex ma skattax matul l-istess proċeduri. Fil-każ odjern, għalkemm il-multa ġiet imposta snin qabel il-bidu tal-proċeduri pendenti, madanakollu ftit li xejn jista' jkun hemm dubbju illi l-kwistjoni dwar il-validita' kostituzzjonali tagħha hija intrinsikament u materjalment marbuta mal-azzjoni tar-rikorrenti.

27. Dwar it-tieni element, m'huwiex kontestat illi l-kwistjoni imressqa mir-rikorrenti fit-talba tagħhom għal riferenza kostituzzjonali kienet tressqet diġà quddiem il-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili (Sede Kostituzzjonali) fis-sentenza '**Victor Gusman vs l-Avukat tal-Istat et**'. Il-Qorti tqis illi mhuwiex biżżejjed illi l-kwistjoni li dwarha tintalab riferenza tkun serja, iżda huwa neċessarju ukoll illi anke t-**tqanqil tagħha** ma tkunx frivola jew vessatorja partikularment fid-dawl tal-ġurisprudenza stabbilita.

    Il-fatt biss illi l-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili f'**Gusman** rat li l-kwistjoni – li irrispettivament minn dak li qalet l-intimata hija sostanzjalment l-istess bħal dik odjerna (anke jekk il-fattispecie ivarjaw fil-mertu) – kien ħaqqha eżami u deċiżjoni, allura dak l-atteġġjament stess jeskludi sejbien li l-kwistjoni mqajjma hija sempliċiment frivola u vessatorja. Żgur m'huwiex il-każ illi l-kwistjoni mqanqla tidher mal-ewwel li hija *vana, nieqsa mis-serjeta', manifestament nieqsa mis-sens jew li ma jistħoqqiliex attenzjoni* jew li l-motivazzjoni għaliha hija dik illi *ddejjaq u tirrita lill-kontroparti.*

Biss il-Qorti trid tikkunsidra ukoll jekk it-talba f'dan l-istadju tal-proċeduri sabiex il-Qorti tirreferi l-kwistjoni lill-qorti ta' ġurisdizzjoni kostituzzjonali, hijiex ukoll waħda sempliċiment frivola jew vessatorja.

Kif ingħad f' **Elforjani**, m'għandiex issir Ordni ta' Riferenza jekk il-kwistjoni ta' xejra kostituzzjonali tkun waħda li bħalha diġà tkun tqajmet waħda qabel u tkun diġà tqieset mill-ogħla qorti kompetenti.

Huwa minnu li l-kwistjoni kostituzzjonali mressqa mir-rikorrenti ġiet deċiża b'sentenza li għadha suġġetta għall-konferma jew tħassir mill-Qorti Kostituzzjonali. Iżda la huwa ġust u wisq anqas huwa għaqli illi din l-istess kwistjoni terġa' tiġi riferuta għall-qorti ta' ġurisdizzjoni kostituzzjonali meta l-iktar triq prattika tkun dik illi din il-Qorti tistenna l-eżitu finali mill-Qorti Kostituzzjonali (li jidher illi huwa biss ftit xhur 'l bogħod ġaladarba dalgħodu stess kien hemm seduta riservata għat-trattazzjoni finali). Minn hemm 'l quddiem imbagħad din il-Qorti tkun tista' tieħu qies tad-direzzjoni murija mill-ogħla Qorti tal-pajjiż u timxi magħha.

28. F'dan l-istadju l-Qorti anqas għandha għalfejn tinoltra ruħha f' kunsiderazzjonijiet ulterjuri fosthom jekk huwiex il-każ li kif tgħid l-Awtorita' intimata jeżistu rimedji ordinarji oħra li jindirizzaw l-kwistjoni sollevata mir-rikorrenti u jekk hemmx xi rimedju ordinarju li jista' jiġi applikat minn din il-Qorti nnifisha.

Deċiżjoni

29. **Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti tqis illi għalkemm il-kwistjoni mqanqla la hija frivola u lanqas hija vessatorja, madanakollu t-tqanqil tagħha f'dawn il-proċeduri hija frivola u għalhekk it-talba tar-rikorrenti għal riferenza kostituzzjonali ma jistħoqqilix li tiġi akkolta.**

V.G. Axiak — Y.M. Pace

Maġistrat — Dep. Reġistratur